

**MŪSU LĪDZĪBAS IR ATŠKIRĪGAS!**



# Kāpēc esam tādi, kādi esam?

- **Pasaules uzskats un priekšstati par cilvēka dabu** ietekmē profesionālo praksi un uzvedību ikdienā (*labais, grēcīgais, blēdīgais, godīgais cilvēkos, nolemtība iepretim brīvai izvēlei utt.*)
- Darbs nav atdalīts no citām dzīves dimensijām.
- **Neviens nekad nav viens:** saikne ar tiem, ar kuriem kopā tu dzīvo vai strādā, ir pastāvīga.
- Pieņēmumus un priekšstatus par sevi un citiem veido *individuālās un kolektīvās vēstures*.

# *Cilvēka izpratnes: ieskats ideju vēsturē I*

- Par **tradicionāliem pasaules uzskatiem** Rietumu pasaulē var dēvēt **kristīgo** un **zinātnisko**, kas sakņojušies **antīkajā** filozofijā.
- **Kristīgajā jeb tradicionālajā** izpratnē Dievs ir gan tikumības, gan patiesības avots. Savukārt cilvēks, veidots pēc Dieva tēla, turpina viņa darbu un ir vērtība par sevi, kaut, saskaņā ar protestantisma klasisko izpratni ( Luters), ir vientuļš un grēcīgs Dieva priekšā.
- **Individuālisma** perspektīvu tradicionālajā domāšanā pārstāv **humānisms**, arī cilvēktiesību izpratne sākotnēji pamatota tajā.

# *Cilvēka izpratnes: ieskats ideju vēsturē II*

- Zinātniskais pasaules uzskats, ko dēvē arī par **modernismu/pozitīvismu**, par patiesības avotu uzskata pierādījumos balstītus faktus.
- Ekonomiskās dzīves pamats ir **kapitālistiska saimniekošana. Birokrātija** ir efektīva pārvaldes sistēma.
- Ideja par nepārtrauktu zinātnes **progresu** un cilvēka potenciāla **izaugsmi**.
- Cilvēks ir tika dabas daļa, to var izskaidrot un analizēt kā citu dzīvu organismu vai mehānismu.

# Alternatīva?!

- Pasaules uzskati, kas ir bijuši mazāk ietekmīgi, parasti pārstāvējuši valdošajam viedoklim alternatīvu viedokli, ko paudis mazāks cilvēku skaits.
- Piemēram, **postmodernisms**.
- **Vienas patiesības nav. Iespējams dažādi izzināt un pētīt pasauli un cilvēkus.**
- Dažādām cilvēku grupām, piemēram, sievietēm, sociāli izslēgtām grupām kā trūcīgiem cilvēkiem, cilvēkiem, kas nerunā valsts valodā, imigrantiem, un citiem, kas atšķiras no vairākuma un kam ir mazāk varas resursu, ir tiesības uz īpašu, citādu skatījumu un savu interešu aizstāvību.

# *Postmodernisma vērtība*

- **Daudzveidības** autoritāte sakņojas tieši šādā domāšanas veidā.
- **Postmodernisti aizstāv iekļaujošu līdzdalību.**

Diversity



Inclusion



# Dekonstrukcija

- **Iekļaujoša patiesības rekonstrukcija**, kas īstenota, iekļaujot marginalizēto grupu pārstāvju, to, kas nav bijuši pie varas, nav vispāratzīti un novērtēti, perspektīvu un viedokli.
- Postmodernismā to dēvē par **balsi**.
- Zināšanas un pieredze, kas iepriekš tikusi noliegta, nu ieņem vietu **centrā** - uzklausītu un pieņemtu vērtējumu un zināšanu vietu.
- **Dekonstrukciju** iespējams īstenot tad, ja ideoloģiskās konstrukcijas, kurās pie varas esošie pamato sevis sludināto un cilvēku un sociālo grupu hierarhiju, nepieņem kā dotas un neapšaubāmas (piemēram, Latvija – latviešiem, imigranti ieņem mūsu darba vietas, izpērk mūsu zemi).
- Dekonstruētājs/a tekstā atklāj **aizspriedumus** ( piem. *visi imigranti kļūst par noziedzniekiem*), novērtē tos kā problemātiskus, nepamatotus un apšaubāmus.

## 2. Nodarbība. Kultūra veido cilvēkus!

Visi – grupās – veidojam savu **LATVIJAS  
portretu – KOLĀŽU.**

Laiks – 30 minūtes!

Prezentācijām – katrai grupai 3 -5 minūtes.





# Kultūra: jēdziens un tā pārvērtības

- Modernajā sociālajā zinātnē ir vispārpieņemts viedoklis, ka priekšstatī, idejas, vārdi un citas simboliskas sistēmas nāk no sabiedrības vai grupas, kur tie tiek izmantoti, tādēļ tās ietvaros aplūko **noteiktu sociālo grupu kultūras**.
- **Kultūra** netiek pārmantota, bet gan **iemācīta** un pārnesta no vienas grupas uz citu.
- Tikai cilvēkam piemīt spēja radīt simbolus un kontaktēties ar simbolu palīdzību.
- *Valodu var uzskatīt par nozīmīgāko simbolu sistēmu.*

# Kultūras definīcijas

- “Kultūra ir tautas vai cilvēku grupas dzīvesveids. Tas sastāv no vispārpieņemtiem domāšanas un uzvedības veidiem, kas ietver vērtības, uzskatus, uzvedības normas, politisko organizāciju, ekonomiskās aktivitātes un tam līdzīgi, kas tiek nodots no vienas paaudzes nākamajai iemācoties, nevis bioloģiski pārmantojot.” (The Social Science Encyclopedia, 2000, 129)”.
  - **Kultūras raksturojumi:**
    - aktīvs nozīmju radīšanas un pavairošanas process (sarunvaloda, mediji, izglītība, māksla);
    - cilvēki atšķirīgās varas pozīcijās izmanto sev pieejamus resursus,
    - kultūras nav slēgtas sistēmas, tajās norit nepārtrauktas pārmaiņas,
    - kultūras nav viendabīgas: tajās ir pārstāvji, kas vēlas saglabāt esošo kārtību, un ir citi, kas vēlas radīt jaunas nozīmes un jaunus apzīmējumus un tādā veidā mainīt realitāti.

# *Jaunas kultūras definīcijas*

- Kultūra ir veids, kā cilvēki, kuriem ir līdzīgas pozīcijas un resursi sociālajā telpā, iedzīvina savu uztveri, vērtējumus un uzvedību kopīgās dzīvesveida formās (pēc Vink, N., 2005).
- *Kultūras ir sarežģītas cilvēku prakses, kuras pārstāv un piešķir nozīmi noteiktām attiecībām, organizācijas formām, uzvedībai, un kuru iekšienē nemitīgi sacenšas konfliktējoši viedokļi un uzskati. Kultūras veido pastāvīgi dialogi ar citām kultūrām, dialogs ar citādo norit pašas kultūras ietvaros (Benhabib, S., 2006)*

# Kā notiek pārmaiņas kultūrā?

- **Pirmajā posmā** sabiedriskās domas līderi, žurnālisti, politiķi noteiktu interešu grupu iespaidā pārdefinē sabiedrisko diskusiju pamatsimboliku, piemēram, par imigrantu tiesībām uz izglītību.
- **Otrajā posmā** šo vārdos nosaukto simbolisko pārmaiņu institucionalizē, tai skaitā likumdošanā (imigrantu sociālās, ekonomiskās un politiskas līdzdalības tiesības, u.c.).
- **Trešajā** un absolūti nepieciešamajā **posmā** pārdefinētais simbols kļūst par sociālajā telpā mītošo cilvēku ikdienas dzīves sastāvdaļu (ieciētību pret cilvēkiem, kas runā citā valodā un izskatās savādāk, ieaudzina ģimenē).

*Paldies par uzmanību!*

[Liesma.Ose@gmail.com](mailto:Liesma.Ose@gmail.com)